

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mw. Van Bijsterveldt-Vliegenthart, d.d. 30 augustus 2010 inzake de voorhangprocedure van de subsidieregeling tweede graden hbo en wo. (Kamerstuk 32 471, A/nr. 1). Bij brief van ... heeft de staatssecretaris deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

Fungerend voorzitter van de commissie,
Albayrak

Adjunct-griffier van de commissie,
Boeve

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige subsidieregeling. Zij zien studies in het hoger onderwijs als investeringen van de samenleving in studenten en als investeringen van studenten in zichzelf. De kosten van een opleiding in het hoger onderwijs liggen aanmerkelijk hoger dan het bedrag dat studenten in rekening wordt gebracht in de vorm van het wettelijk beschermde collegegeld en daarom vinden zij het niet vanzelfsprekend dat studenten, die ervoor kiezen nog een tweede graad te behalen, dit opnieuw tegen het wettelijk beschermde collegegeld kunnen doen. Dat er op dit punt uitzonderingen gelden voor lerarenopleidingen en de gezondheidszorg vinden zij een goede zaak gezien de tekorten op de arbeidsmarkt. Zij vinden het ook een goede zaak dat het met de onderhavige subsidieregeling de komende drie jaar mogelijk wordt gemaakt om studenten die al tijdens hun eerste opleiding begonnen met een tweede studie, nog in aanmerking te laten komen voor een instellingscollegegeld gelijk aan het wettelijk beschermde collegegeld. Zij vragen de staatssecretaris echter of deze niet-geoordeelde subsidie ook door de instellingen kan worden aangewend voor geheel andere doelen, zoals bijvoorbeeld een (nog) betere dienstauto voor de voorzitter van het College van Bestuur. In hoeverre kunnen instellingen worden gehouden aan hun toezegging dat zij in ieder geval voor de duur van de subsidieregeling de studenten die tijdens hun eerste opleiding een tweede opleiding zijn gestart een instellingscollegegeld zullen vragen gelijk aan het wettelijk beschermde collegegeld? Kunnen betrokken individuele studenten bezwaar maken als instellingen toch een hoger instellingscollegegeld vragen? Wordt ook dit aspect betrokken in de evaluatie van de subsidieregeling, zo vragen de leden.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de subsidieregeling tweede graden hbo en wo. De leden onderstrepen het doel van de nieuwe bekostiging voor het hoger onderwijs waarbij de financiële verantwoordelijkheid van de overheid wordt beperkt tot één bachelor en één master. Willen studenten na afronding van hun eerste studie nog een studie doen, dan dienen zij het instellingscollegegeld te betalen. Veelal gaat het hierbij immers om afgestudeerden die in het kader van hun werk een tweede studie volgen en de werkgever (deels) bijdraagt in de kosten van de studie. Het is terecht dat de overheid hieraan niet hoeft mee te betalen. Bovendien is in het kader van een leven lang leren de zogenaamde 30-jaar-regeling afgeschaft waarbij studenten vanaf 30 jaar instellingscollegegeld waren verschuldigd. Tijdens de behandeling van de maatregelen is door de staatssecretaris ook steeds aangegeven dat de verwachting was dat instellingen slechts voor een beperkt aantal specialistische studies met een goed salarisvoorzicht en bètastudies die de instelling veel kosten, een substantieel hoger instellingscollegegeld zouden vragen. Dit zou niet gelden voor de alfa- en gammastudies, die relatief goedkoop zijn voor de instellingen. De leden van deze fractie ontvangen echter de afgelopen tijd meerdere signalen over instellingen die ook voor de alfa- en gammastudies fors hoger instellingscollegegeld vragen, bijvoorbeeld € 14 000 voor een master orthopedagogiek die een afgestudeerde PABO-student wilde gaan volgen.

Kan de staatssecretaris bevestigen dat instellingen inderdaad een fors hoger instellingscollegegeld zijn gaan vragen, zo vragen de leden. Kan de staatssecretaris aangeven of dit instellingscollegegeld hoger is dan het instellingscollegegeld dat van 30-jarigen werd gevraagd? Welke redenen voeren instellingen aan voor dit hogere collegegeld? Zijn zij niet bevreesd hiermee de studenten de instelling uit te jagen, zo willen de leden weten. Voorts vragen de leden of de staatssecretaris kan aangeven in hoeverre het instellingscollegegeld voor dezelfde studie bij de ene instelling hoger

is dan bij de andere instelling. Ook vernemen de leden graag welke redenen instellingen hiervoor aanvoeren.

Vervolgens vragen de leden van voornoemde fractie een nadere toelichting van de staatssecretaris op de effecten van de nieuwe bekostiging voor studenten die vanwege een «numerus fixus» op hun eerste studie van voorkeur zijn uitgeloot en daarom een andere studie zijn begonnen. Dit treft veelal studenten die geneeskunde willen studeren. Zij kiezen er vaak voor om medische biologie te studeren, om dan via een bachelor medische biologie en een aansluitend schakeljaar in te stromen in de master geneeskunde. Kan de staatssecretaris bevestigen dat studenten die in deze situatie zitten ook instellingscollegegeld moeten betalen voor hun master geneeskunde? Hoe zit het met de kosten voor het schakeljaar?

Verder vragen de leden aandacht voor de leerkrachten die via de Lerarenbeurs ook aan een tweede studie beginnen en worden geconfronteerd met het hoge instellingscollegegeld. Kan de staatssecretaris aangeven of hier een oplossing voor mogelijk is binnen de financiële kaders?

In de subsidieregeling die voorligt, wordt aangegeven dat besloten is een overgangstermijn in te lassen waarbij tweede bachelor- en mastergraden hbo en tweede mastergraden wo onder bepaalde voorwaarden nog gedurende drie jaar door het rijk worden bekostigd. Kan de staatssecretaris nader toelichten om welke voorwaarden het gaat. Waarom staat in artikel 2 van de regeling dat de tweede graden deels gelijktijdig moeten zijn gevolgd met de eerste graad en in artikel 3 dat tussen het behalen van de eerste graad en de tweedegraad minimaal vijf hele maanden moeten liggen. Wat is de achterliggende redenering dat de subsidie niet wordt verleend indien de eerste en tweede graad niet gelijktijdig wordt gevolgd maar na elkaar, zo vragen de leden van deze fractie.

De leden van de SP-fractie hebben met zorg kennisgenomen van de voorhang van de subsidieregeling tweede graden. De leden zijn het er niet mee eens dat de financiële verantwoordelijkheid van de overheid beperkt wordt tot slechts de eerste graad bachelor en master. Ambitieuze studenten worden hierdoor ontmoedigd om meer te leren. De leden denken dat het de kenniseconomie niet ten goede komt als de drempel voor een tweede studie te hoog wordt. Veel studenten zijn dit collegejaar verrast doordat zij ineens veel meer geld voor hun tweede studie moesten betalen. Sommigen moeten zelfs in de tienduizenden euro's betalen aan collegegeld. Vindt de staatssecretaris dit acceptabel en zou de subsidieregeling dit niet moeten voorkomen? De leden hebben nog enkele vragen. Deze subsidieregeling geldt voor drie jaar. Wat gebeurt er na deze drie jaar? Voor welk deel van de kosten wordt de tweede graad gesubsidieerd, zo vragen de leden van deze fractie.

De leden van de D66-fractie zijn geen voorstanders van het stopzetten van de bekostiging van tweede graden in het hbo en wo. Uit «Trends in Beeld 2010»¹ blijkt opnieuw dat Nederland internationaal achterloopt voor wat betreft het percentage 25- 64-jarigen dat deelneemt aan scholing. Het vragen van een instellingscollegegeld voor de tweede bachelor of master zal niet bijdragen aan het terugdringen van deze achterstand. De leden verwijzen naar de schriftelijke vragen van het lid Van der Ham (D66)². Kan de staatssecretaris aangeven om hoeveel studenten het gaat en wat de kosten zijn voor het bekostigen van de tweede studie? Kan de staatssecretaris ervoor zorgen dat deze vragen niet later dan de repliek in dit schriftelijk overleg worden toegestuurd, zodat deze samen kunnen worden beoordeeld?

De staatssecretaris stelt voor over twee jaar een evaluatie te houden. De evaluatie beperkt zich echter tot een technische uitvoering. De leden van deze fractie pleiten ervoor ook inhoudelijke gevolgen van de wet te

¹ 32 500 VIII, nr. 3.

² Vragen ingezonden 10 september 2010 (2010Z12655)

evalueren. Daarbij kunnen vragen aan de orde komen als: «welke studenten volgen twee studies?», «wat is hun achtergrond en motivatie?», «wat is het rendement van tweede studies?» en «welke invloed heeft het instellingscollegegeld op al deze zaken?».

Studenten die een tweede studie tegen het wettelijk collegegeld willen volgen, kunnen dit nu doen door deze gelijktijdig met de eerste studie te volgen. Kan de staatssecretaris aangeven wat de gevolgen van deze constructie zijn voor het rendement van opleidingen? Wat zijn de administratieve lasten voor universiteiten die deze regeling met zich brengt?

De subsidieregeling geldt voor drie jaar. Kunnen studenten die onder bepaalde voorwaarden aan een studie beginnen ervan uitgaan dat zij deze ook tegen die voorwaarden mogen afronden? Wat betekent deze regeling voor studenten die beginnen aan een tweede vierjarige hbo-bachelor? Krijgen zij gedurende hun studie te maken met een overgang naar het instellingscollegegeld, zo vragen deze leden.

II. Reactie van de staatssecretaris